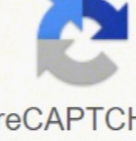

Rönesans heykel sanatçıları ve eserleri

I'm not robot reCAPTCHA

Next

Rönesans heykel sanatçıları ve eserleri

Hem sanatına hem de politik-sosyal meselelerdeki duruşuna karşı duyduğum takdirden dolayı Nijerya asıllı Yinka Shonibare CBE (RA) uzun süredir söyleşi yapmayı arzu ettiğim bir sanatçı. Pandemi nedeniyle gecikmeli olarak ancak sonbaharda halka kapılarını açan*, bu sene koordinatörlüğünü Shonibare'nin üstlenmiş olduğu Royal Academy of Arts'ın Yaz Sergisi biraz da bu söyleşi için bir bahane. Buna rağmen, 'Sihri Geri Almak' temalı bu yılki sergiyi gezerken eserlerin, geçmiş yıllardaki sergilere nazaran, çeşitliliği ve kalitesi beni şaşırtıyor. Royal Academy of Arts'ın Yaz Sergisi 1769'dan beri yapılmakta. Katılım için dünyanın her yerinden, sanat kariyerinin hangi noktasında olduğu gözetmeksizin her sanatçının başvuruda bulunabileceği bu sergi Londra'nın sanat takviminde yıllık bir gelenek haline dönüşmüş bir etkinlik. Sergide bulunan 1000'ün üstündeki yapıtlar (sayılı birkaçı dışında) satışa açık olarak sergileniyor. Londra Royal Academy of Arts, Yaz Sergisi yerleştirme görüntüsü (ön planda Nnena Kalu yerleştirmesi)
Fotoğraf: © Londra Royal Academy of Arts / David Parry
Sergi çokşuklu, dinamik ve korkusuz bir enerjiye sahip Akademimin ferah salonlarının yüksek duvarlarını kaplar şekilde dizilmiş irili ufaklı resimler, fotoğraflar ve boncuklarla işlenmiş duvar halalarına uzaktan bakıldığında renk ve yüzey çeşitliliği göz kamaştırıyor. İnsanın arada bir karşısına çıkan alışılmadık malzemelerle yaratılmış çüretkâr heykeller de cabası. Sergi el sanatlarına ve çarpıcı renklerden sakınmayan, etnik desenli yapılara verilmiş olan ağırlığıyla geçmiş senelere oranla çok daha coşkulu, dinamik ve korkusuz bir enerjiye sahip. Adını sanmı şimdiki kadar hiç duymadığım birçok sanatçının çalışmaları arasında gözüm arada bir tanıdıklara rastlıyor. Margaret Dumas'ya ait suluboya portreler: 87 yaşındaki Rose Wylie'den naif çizgilerle tasarlanmış, insan gülmüseten, yerde, sütsunaz sergilenmekte olan bir Ananas heykeli. Güler Ates'in yerlere kadar uzun bir kumaşın arkasında saklı bir kadın bedenini resmeden çizemli fotoğrafı. Ve sevirçiyi bir salonun girişinde elinde kılıçıyla poz vererek karşılayan, vücudu rengârenk Afrika kumaşı çiçek deseniyle boyanmış bir erkek heykeli. Londra Royal Academy of Arts, Yaz Sergisi yerleştirme görüntüsü (ön planda Yinka Shonibare, Kayıtsız Heykel)
Fotoğraf: © Londra Royal Academy of Arts / David Parry
Avrupa ile Afrika arasındaki tarihsel ilişkiye değinen eserler Shonibare'nin 'Kasıtsız Heykel'i'nin bedeni Rönesans heykeltıraşı Donatella'nın başyapıtı 'David'den. Kafası ise, Nijerya'da (1930'larda yapılan) bir kazı sırasında çıkartıldığında gerçekçiliğiyle arkeologları hayretlere düşürmüş olan 14'üncü yüzyıla ait bir bronz 'İfe Kafası.' Bu ilginç eşlemeyle sanatçı İtalyan Rönesans'ıyla o dönem Batı Afrika'da sanat işçiliğinin ne kadar kıyaslanabilir seviyede olduğunu dikkat çekiyor. Bu şekilde, evrensel olarak esas alınan Sanat Tarihi bilim dalının aslında ne kadar Batı eksenli ve tek tarafı bir görüşe sahip olduğunu gösteriyor. Shonibare, 20 seneyi aşkın bir süredir Afrika estetiğiyle özeleştirirdiğim ama aslı kökeni Hollanda'ya dayanan balmumu baskı kumaşlarıyla** Avrupa ile Afrika arasındaki tarihsel ilişkiye değinen değerli eserler yaratmaktadır. Londra Royal Academy of Arts'ın 2013'te akademisyen unvanına layık görüldüğü sanatçı, Britanya'da sanata verdiği hizmetten dolayı 2019'da Kraliçe Elizabeth tarafından komutan nişanıyla (CBE) ödüllendirilmiştir. Yinka Shonibare CBE (RA), Afrika için Kapışmak, 2003, 14 gerçek boyutlu fiberglas manken, 14 sandalye, Hollanda balmumu baskı kumaş, 132 x 488 x 280 cm. Abu Dhabi Guggenheim koleksiyonunda. Londra Stephen Friedman Galerisi, New York James Cohan Galerisi ve Abu Dhabi Guggenheim'ın izniyle.
Fotoğraf: Stephen White & Co.
Sergiye gezdikten birkaç hafta sonra, kararlaştırmış olduğumuz gün ve saatte onu cep telefonundan aradığımda Shonibare bana, "Litfen biraz bekleyebilir misin?" diye rica ediyor hala şivesinde belirgin olan Nijerya İngilizcesiyle. Bir iki dakika boyunca hışırtılı seslerin arasında bir kapımı açılmasını andıran sese kulak verirken 59 yaşındaki sanatçıy, Londra'daki evinde tekerlekli sandalyesini bir odadan diğerine sürerken hayal ediyorum. Lagos'tan Londra'ya sanat eğitimi almak için taşındıktan sonra, 18 yaşında yakalanmış olduğu (omurlikle enfamasyona yol açan) bir hastalık sonucu Shonibare'nin bedeninin yarısı felçli. Sanatçı bu engeli sebebiyle (bazı kavramsal sanatçıların daha keyfi nedenlerden dolayı tercih ettikleri gibi) eserlerini bir fikir olarak tasarladıktan sonra icraatlarını asistanlarına bırakıyor. "Kullanılan malzemeden çok daha önemli olan, sanatçının gösterdiği yaratıcılık." "Yaz Sergisini gezerken, 'dekoratif' hatta 'eğlencel' diye tanımlanabilecek birçok işe rastladım. Uzun bir zamandır sanat dünyasındaki norm ciddi kavramsal eserleri beyaz küp diye adlandırdığımız neredeyse boş sayılabilecek mekânlarda sergilenmek. Bu yılki yaz sergisi biraz bir şekilde bu trende ters düşüyor" diye ilk olarak konuya giriyorum. Shonibare sözlerime hemen karşılık veriyor: "Kasıtlı olarak kapsayıcı bir sergi yaratmak istedim. Kapsayıcı derken hem sanatçının etnik kimliğini hem de kullandıkları malzemeleri kastedyorum. Tarihsel olarak baktığımızda, Royal Academy of Arts 18'inci yüzyılda sanatçıların el işi ve çiçek natürmortlarını arz etmelerini yasaklamış olan bir kurum. Herhalde bu çalışma türlerini yeterince sofistike bulmadıklarından dolayı olacaktır. Bu tarz eserler bir de çoğunlukla kadınlar tarafından icra edildiği olmasından ötürü bir ayrımcılık da söz konusu. Bana kalırsa, kullanılan malzemeden çok daha önemli olan, sanatçının gösterdiği yaratıcılık." Londra Royal Academy of Arts, Yaz Sergisi yerleştirme görüntüsü (ön planda Raúl de Nieves, Bana Kanatlar Veren bir Rüyaдан Uyandım)
Fotoğraf: © Londra Royal Academy of Arts/ David Parry
"Marjinal olarak kabul edilen işlere tekrar bir bakmamız gerekiyor" Bunun üzerine, "Serginin teması 'Sihri Geri Almak' ile ilgili beni biraz aydınlatabilir misin?" diye soruyorum. "Sergide, ana akımın dışında kalan türden birçok eseriye yer verdim. Tarihsel olarak öteki insanların sanatı ilkel ve egzotik olarak nitelendirilir. Ve burada ben diyorum ki, bu şekilde marjinal olarak kabul edilen işlere tekrar bir bakmamız gerekiyor. Hakkında fazla bilgimiz olmayan kültürlere, veya egzotik olarak farz ettiğimiz, veya eserlerinde kavramsal sanatta pek bağdaştıramadığımız malzemeler kullanan sanatçıları ana akımın parçası yapıp, sanat kanonuna geri almamız lazım. Bu yüzden 'sihri geri almak' terimini kullandım. Ayrıca, sergide engelli ve alaylı olan sanatçılara da yer verdim. Sergi'nin ilk işi 1853 doğumlu, hayatının bir bölümünü köle olarak geçirmiş olan ve resim yapmaya ancak 85 yaşında başlayan Bill Traylor'a ait," diye sanatçı yanıtlıyor. Londra Royal Academy of Arts, Yaz Sergisi yerleştirme görüntüsü (Bill Traylor, kâğıt üzerine çalışmalar)
Fotoğraf: © Londra Royal Academy of Arts / David Parry
"Ayrımcılık hem kültürel hem yapsal olarak uğraşmamız gereken bir sorun" "Bill Traylor 1949 yılında yaşamını yitirmiş biri olarak aslında güncel sanatçı kategorisinin dışında kalan biri, Onu böyle bir sergiye dahil etmek oldukça anlamlı bir jest olmus," diyorum. "George Floyd'un öldürülmüş olduğu ve herkesin sosyal adalet konusunda endişe duyduğu şu günlerde bu çok önemli bir şey. Çünkü ayrımcılık hem kültürel hem yapsal olarak uğraşmamız gereken bir sorun. Herkes siyahi hayatlar önemlidir hareketini destekliyorum diyebilir ama esas olan kendi şirketinde, parçası olduğun enstitünün içinde ne yapıyor olduğun" diyor Shonibare, söyleşi sırasında konumuz ne zaman ayrımcılıktan açılsa, her seferinde, kendine bununla mücadeleleyi amaç edindiği birinin karallığıyla. George Floyd'un ölümüyle tekrar gündeme gelen ırkçılığa karşı duyulan yoğun tepki ile Batı'da oluşan toplumsal hassasiyet hala kendini hissettirmeye devam ediyor. İş verenler üst kademelerdeki pozisyonlara siyahi elemanları getirmeye caba gösteriyorlar ve yeri geldiğinde öncelik veriyorlar. Galeriler, müzeler ve sanat enstitüleri daha önce kolaylıkla göz ardı etmiş oldukları siyahi sanatçıları büyük bir hevesle kişisel sergiler açmakta, bünyelerinde siyahi küratör ve direktörleri görev başına getirmekeler. Nitekim, bu yılki Yaz Sergisi koordinatörlüğü görevinin Shonibare'ye verilmiş olması zamanın ruhuna çok uygun bir hamle. Londra Royal Academy of Arts, Yaz Sergisi yerleştirme görüntüsü
Fotoğraf: © Londra Royal Academy of Arts / David Parry
"Bazen hikâyeyi değiştirebilmek için bir balyoza ihtiyaç var" Sanat dünyasında siyahilere şimdiki kadar hiçbir zaman verilmeyen imkânların nihayet tanınması elbet çok olumlu bir gelişme. Ancak bu özel çabanın bazen samimiyetsizce, sırf dışarıya iyi görünmek amacıyla harcanyor olma ihtimali beni zaman zaman rahatsız ediyor. Bu tasamdan Shonibare'ye bahsedince bana şu şekilde yanıtlıyor: "Seninle tamamiyle aynı hisleri paylaşıyorum. Bunun sadece gelip geçici bir moda olmasın istemiyorum. Ama aynı zamanda bazen hikâyeyi değiştirebilmek için bir balyoza ihtiyaç var." diyerek bir an duraksayıp bu düşüncenin onda yaratmış olduğu anlık heyecanlı iten bir kahkaha atıyor. Hemen ardından ciddileserek söyle devam ediyor: "Bazı kişiler suçluluk hissediyorlar diye ya da diğerleri yarıyor diye zoraki olarak bir kişiye yer olanak sağlıyorlarsa yine de bu bir siyahi insanın ekonomik güce erişmesine ve bu şekilde kendilerine ve çocuklarına iyi bir hayat sağlayabilmelerine yol açar. Bu duruma kurumsal açıdan bakmak lazım. Royal Academy'de değişime ihtiyaç duyan bir kurum ve bende bu sergiyle bunu sağlamaya çalıştım." "Genç jenerasyondan dolayı ümitliyim" "Bu adımlar sence toplumdaki bir gün kalıcı bir değişime sebep olacak mı?" sorusunu yönelttiğimde sanatçı bir süre düşündükten sonra şu şekilde yanıtlıyor: "Genç jenerasyondan dolayı ümitliyim. Gençler pasif değil - sosyal medyayı kullanıyorlar, kendi kişisel haklarını biliyorlar ve sessiz kalmıyorlar." "Lagos'ta bir sanatçı ikametgâhi inşa ediyoruz" Shonibare'ye, "Geçmişte başka sergilerin küratörlüğünü de üstlendin ve ayrıca "Guest Projects" adı altında Londra'da 2009'da açmış olduğun proje alanıyla başka sanatçılara sergi imkânı sağlıyorsun. Bu tarz girişimler senin için ne kadar önem taşıyor?" diye soruyorum. Söyleşimiz boyunca mütevaziliğini elden bırakmayan sanatçı şu şekilde yanıtlıyor: "Eğer bir sanatçı olarak başarılı olmak gibi bir şans yakalayabilmişsen bunun birazda başka kişilerin desteğiyle olduğunu unutmamak gerek. O yüzden bu imkânlara henüz sahip olmayan sanatçılara destek çıkmak ve yol açmak bana mantıklı geliyor. Guest Projects artık uluslararası bir Vakıf'a dönüşüyor. Lagos'ta bir sanatçı ikametgâhi inşa ediyoruz. Ayrıca şehir dışında sanatçıların dinlenebileceği ve çalışabileceklri bir çiftliğimiz var, 2022'de açılacak olan bu ikametgâh programımız hem uluslararası hem yerel sanatçılar için olacağından eğitimi, araştırmayı ve kültürel alışverişti teşvik eden bir yer olacak." "Uluslararası sanatçılar dediğinde buna Türk sanatçıları da dahil mi?" diye hemen atlıyorum. "Kesinlikle! Türkiye'deki sanatçılarla iş birliği yapabilmek harika olur! Bu arada bu ikametgâh programı sırf sanatçılar için değil, aynı zamanda küratörler ve yazarlar içinde olacak. İlgilenenler Yinka Shonibare Vakıf'ını**sitesine bakarak daha fazla bilgi edinebilirler." *Londra Royal Academy of Arts 'Yaz Sergisi' 2 Ocak 2022 tarihine kadar açık olacak. ** Hollandalılar, sömürgeleri olan Endonezya'nın batık boyama geleneğinden esinlenerek 1880'lerde kendi tekstil fabrikalarında balmumu baskı tekniğiyle kumaş üretmeye başladılar. Ardından bu kumaşları Batı Afrika'ya getirip oranın piyasasına sürerler. ***